

UCHWAŁA NR XXIV/158/2016
RADY MIEJSKIEJ W ŁOWICZU

z dnia 28 kwietnia 2016 r.

**w sprawie przyjęcia Miejskiego Programu Wspierania Rodziny
dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018**

Na podstawie art. 18 ust. 1, ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r. poz. 446) w związku z art. 176 pkt 1 i 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 332, poz. 1045, poz. 1199, poz. 1830, z 2016r. poz. 195)
Rada Miejska w Łowiczu uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016-2018 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej Uchwały.

§ 2. Wykonanie Uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Łowicza.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Michał Trzoska

UZASADNIENIE

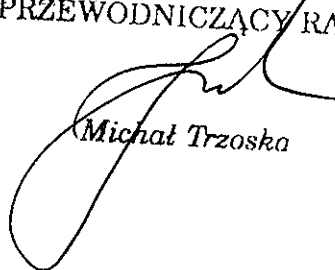
Obowiązek opracowania i realizacji 3-letnich programów wspierania rodziny oraz podjęcie stosownej uchwały wynika z art. 176 pkt 1 i 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 332, poz. 1045, poz. 1199, poz. 1830, z 2016 r. poz. 195).

Głównym celem przyjęcia Programu jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do tworzenia warunków prawidłowego funkcjonowania i zdolności przewycięzania problemów opiekuńczo – wychowawczych rodzin przy współpracy samorządu, organizacji pozarządowych i innych instytucji działających na rzecz rodziny i dziecka.

Program wspierania rodziny został utworzony ze względu na dobro dzieci w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju i dobra wszystkich jej członków. Skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Program służyć będzie jako narzędzie do ubiegania się o dodatkowe, zewnętrzne środki finansowe na realizację zadań z zakresu wspierania rodziny.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Michał Trzaska

Załącznik do Uchwały nr XXIV/158/2016

Rady Miejskiej w Łowiczu

z dnia 28 kwietnia 2016 r.

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

Łowicz, 2016 r.

Spis treści

I.	REGULACJE PRAWNE	2
II.	OKREŚLENIE PROBLEMU	4
III.	DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W ŁOWICZU	7
	1. Demografia	7
	2. Bezrobocie	11
	3. Komunalne zasoby mieszkaniowe	11
	4. Pomoc społeczna	12
	5. Asystent rodziny i inne formy pracy z rodzinami w opiece i wychowaniu dziecka	16
	6. Ingerencja sądu opiekuńczego w rodzinie i piecza zastępcza	23
IV.	MOCNE I SŁABE STRONY ISTNIEJĄCEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY ORAZ OBSZARY PROBLEMOWE	25
V.	ADRESACI PROGRAMU	28
VI.	SPRZYMIERZONE INSTYTUCJE I PODMIOTY WSPIERAJĄCE DZIECKO I RODZINĘ NA TERENIE ŁOWICZA ORAZ WSPÓŁPRACUJĄCE W REALIZACJI PROGRAMU	28
VII.	CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU.....	29
VIII.	GŁÓWNE ZADANIA PROGRAMU.....	29
IX.	ZAKŁADANE EFEKTY - OCZEKIWANE REZULTATY PROGRAMU	36
X.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	37
XI.	WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	37
XII.	PODSUMOWANIE	38

I. REGULACJE PRAWNE

Prawa rodziny i prawa dziecka stanowią dobro chronione przez przepisy Konstytucji RP, która:

- Określa małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny i deklaruje, iż jako takie – obok rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa – znajduje się ono pod ochroną i opieką Państwa (art. 18).
- Przyznaje rodzicom prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem, uznając ograniczenie, pozbawienie praw rodzicielskich za sytuację wyjątkową – może to nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego wyroku sądowego. Uznaje, iż to „... Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność sumienia i wyznania oraz przekonania...” (art. 48).
- Odnosi w/w dyrektywę do prawa do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego oraz religijnego (art. 53).
- Nakłada na Państwo obowiązek uwzględniania w swej polityce społecznej i gospodarczej dobra rodziny. „...Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” (art. 71).
- Zapewnia ochronę praw dziecka - każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych (art.72).¹

Konwencja o prawach dziecka w preambule podkreśla szczególne prawa dziecka do pomocy i opieki, tak jak wcześniej czyniła to Deklaracja Praw Dziecka, przyjęta przez ONZ w 1959 roku: „...dziecko wymaga szczególnej opieki i troski, w tym ochrony prawnej, zarówno przed, jak i po urodzeniu. ...”.

W swej treści Konwencja jednoznacznie stwierdza, że to rodzice mają prawo do wychowania dziecka i na nich spoczywa główna odpowiedzialność za dzieci. Państwo zaś powinno szanować odpowiedzialność, prawo i obowiązek rodziców za dziecko (art. 5). Zasada ta jest rozwinięta w art. 18 podkreślającym, że dziecko jest przedmiotem największej troski ze strony obojga rodziców, którzy ponoszą odpowiedzialność za wychowanie dziecka, mając prawo do korzystania z pomocy państwa. Także zapewnienie dziecku odpowiedniego standardu życia to obowiązek rodziców. Państwo będzie podejmowało niezbędne kroki mające na celu wspomaganie rodziny w wypełnianiu tych funkcji (art. 27 Konwencji).

Konwencja o prawach dziecka stanowi zobowiązanie dla Państw - stron wobec dzieci i ich rodzin, zobowiązanie do tego, że będą podjęte programy i działania na rzecz dzieci, zmierzające do wyeliminowania ubóstwa, przemocy, że zostaną podjęte strategie na rzecz równych szans edukacyjnych i rozwoju wszystkich dzieci, a w obszarach potencjalnych zagrożeń podjęte zostaną działania profilaktyczne i prewencyjne.

Prawa dziecka do rozwoju gwarantowane są więc w dwojaki sposób: z jednej strony poprzez nałożony na rodziców obowiązek wychowania dziecka i wypełnianie podstawowych funkcji rodziny, z drugiej zaś poprzez zobligowanie państwa – strony Konwencji do tworzenia systemu wspierania rodziny.²

Delegacją ustawową do opracowania „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” są unormowania ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. 1997 r., Nr 78, poz. 483).

² Konwencja o prawach dziecka (Dz. U. z 1991, Nr 120, poz. 526 z późn. zm.).

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 332 z późn. zm.). Zgodnie z art. 176 pkt 1 przedmiotowej ustawy, opracowanie i realizacja trzyletnich gminnych programów wspierania rodzin należy do zadań własnych gminy. Program wspierania rodziny uchwała rada gminy po rozpoznaniu potrzeb (art. 179 ust.2).

„Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” znajduje umocowanie prawne, m.in., w takich aktach prawnych, jak:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 1515 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. tekst jednolity z 2016 r., poz. 239),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 149 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 2156 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. tekst jednolity z 2016 r., poz. 157),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 114 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. tekst jednolity z 2016 r., poz. 169 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. tekst jednolity z 2011 r. nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. tekst jednolity z 2011 r. nr 231, poz.1375 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 581 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 2082).

Poza wyżej wymienionymi ustawami, „Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” wpisuje się w „Strategię Rozwoju Województwa Łódzkiego na lata 2007 – 2020”, która jest jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających główne kierunki działań, również w zakresie polityki społecznej.

II. OKREŚLENIE PROBLEMU

Rodzina, w literaturze przedmiotu, rozpatrywana jest, jako:

- środowisko interakcji społecznych oraz szczególnych więzi, opartych na jedności krwi i związkach emocjonalnych,
- środowisko socjalizacji,
- a także środowisko wychowawcze³.

W rodzinie zachodzą pierwsze podstawowe przemiany, mające znaczący wpływ na rozwój dziecka. Środowisko to w sposób bezpośredni i pośredni oddziałuje na wszystkie sfery życia dziecka. Rodzina jest pierwotnym, najważniejszym i jednocześnie wyjątkowym środowiskiem wychowawczym, odpowiadającym potrzebom naturalnym dziecka, a przede wszystkim psychicznym, t.j.: potrzeba miłości, poczucie bezpieczeństwa i bliskości, przynależności i szacunku, godności i piękna, wzoru i ideału. Poprzez zamierzone oddziaływanie opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ, wynikający z wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami oraz wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. W niej to właśnie dziecko zdobywa pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie obowiązujące normy i zasady współżycia, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem, szukając w nim miejsca dla siebie. Jest przygotowywane przez rodzinę, poprzez przekazywanie znajomości społeczeństwa, którego dziecko staje się członkiem, do samodzielnego życia w nim, do pełnienia określonych ról w życiu dorosłym. Tak więc, wszechstronne interakcje w rodzinie mają ogromny wpływ na jednostkę, ale również i na kondycję całego społeczeństwa.

Oddziaływanie rodziny nie tylko zaczyna się najwcześniej, ale i trwa najdłużej. Wprawdzie stopniowo, wraz z wiekiem, coraz więcej godzin dziecko przebywa poza domem i z coraz szerszym kręgiem różnych środowisk ma do czynienia, to jednak cały czas trwa wpływ środowiska rodzinnego.

Rodzina może być, choć nie powinna, źródłem silnie i głęboko przeżywanej życiowej porażki, źródłem niepokoju i rozczarowania.

Dysfunkcje i kryzys w rodzinie warunkowane są różnymi czynnikami. Do najważniejszych problemów społecznych, trapiących znaczną część polskich rodzin, należy bezrobocie oraz ubóstwo. Długotrwały brak pracy i perspektyw na nią prowadzą do zubożenia, co zaś wpływa negatywnie na dobrostan dzieci, na ich potencjał intelektualny i społeczny, ograniczając przez to szanse na poprawę ich sytuacji w przyszłości. Zestawienie niekorzystnych czynników może spowodować sytuacje, w których pewne rodziny w praktyce nie mają w ogóle lub też mają bardzo ograniczony dostęp do różnych obszarów życia społecznego, w tym zdrowia, edukacji, kultury, transportu czy mieszkalnictwa i w rezultacie funkcjonują niejako na marginesie społeczeństwa.

W obrazie całego społeczeństwa problem rodzin wykluczonych społecznie lub zagrożonych takim wykluczeniem nie ma charakteru jednorodnego. W sposób istotny, o sile występowania zjawiska wykluczenia społecznego, decydują czynniki regionalne, gdyż ważnym elementem, wpływającym na funkcjonowanie rodziny, jest również stopień integracji społecznej na poziomie środowisk lokalnych, w których żyje i funkcjonuje dana rodzina. W myśl powyższego, w Łowiczu obserwuje się terytorialne kumulacje problemów społecznych, których obszarami zagęszczenia są przede wszystkim ulice: Bielawska, Armii Krajowej, Podrzeczna, Zduńska.

Do połowy XX wieku polityka społeczna nakierowana była na dziecko i próbę ratowania go przed patologiczną i niewydolną rodziną. Dlatego model pomocy i wsparcia sprowadzał się do interwencji

³ Maciaszkowa J., *Z teorii i praktyki pedagogiki opiekuńczej*, WSiP, Warszawa 1991, s. 49.

i umieszczenia dziecka poza domem rodzinnym, co w konsekwencji najczęściej skutkowało zerwaniem albo znacznym ograniczeniem kontaktów z rodziną. Jednak, wraz z rozwojem nauk społecznych, nastąpiła radykalna zmiana podejścia, które obecnie zorientowane jest na rodzinę i oparte o założenie, że dziecko może być zrozumiane i skutecznie wspomagane w kontekście jego relacji z rodziną, z najbliższym otoczeniem społecznym i środowiskiem.⁴ Koncepcja powyższa została usankcjonowana prawnie.

W Polsce, w ramach działań systemowych prowadzonej polityki na rzecz dzieci i rodziny, realizuje się zadania z zakresu: udzielania pomocy finansowej rodzinom z dziećmi w formie świadczeń rodzinnych, opiekuńczych i alimentacyjnych, tworzenia warunków dla godzenia pracy ze sprawowaniem obowiązków rodzicielskich, ale także kształtowania warunków dla funkcjonowania rodzicielstwa zastępczego i zwiększenia udziału rodzinnych form opieki nad dziećmi⁵. W powyższym kontekście, ważnym etapem było uchwalenie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 09 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.), która weszła w życie 1 stycznia 2012 r. Wprowadziła ona istotne zmiany w systemie opieki nad dzieckiem i rodziną, w tym wyraźnie podzieliła kompetencje między samorząd gminny i powiatowy w zakresie:

- pracy z rodziną – co należy do zadań własnych gmin
- i organizacji pieczy zastępczej – co należy do zadań własnych powiatu.

W systemie polityki na rzecz dzieci i rodziny prawo dziecka do pieczy zastępczej jest prawem subsydiarnym wobec prawa dziecka do życia w rodzinie. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej, a celem umieszczenia dziecka w środowisku zastępczym jest stworzenie warunków pomocy i pozytywnych zmian w rodzinie, aby dziecko - o ile jest to możliwe, mogło powrócić pod opiekę rodziców.

Zgodnie ze wspomnianą ustawą, wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji⁶. Obowiązek ten, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. Realizują one ten obowiązek w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi⁷. Praca z rodziną odbywa się poprzez przydzielenie tam, gdzie jest to wskazane, asystenta rodziny. Ponadto w celu wspierania rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Praca z rodziną jest prowadzona również w formie:

- konsultacji i poradnictwa specjalistycznego;
- terapii i mediacji;
- usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych;
- pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego;
- organizowania dla rodzin spotkań, mających na celu wymianę ich doświadczeń oraz zapobieganie izolacji (grup wsparcia, grup samopomocowych)⁸.

Reasumując, według psychologa prof. Stefana Szumana, „dzieciom potrzeba ciepła uczuciowego, tak jak roślinom potrzebne jest słońce”⁹, a najwięcej tego ciepła może dzieciom dostarczyć kochająca się rodzina. Z tego oto powodu, tak wielkie jest znaczenie wzrastania dziecka w rodzinie. Jest ona niezastąpiona w życiu dziecka i stanowi podstawę życia społecznego. Świat ulega szybkim przemianom i w tej ciągle

⁴ Kaczmarek M., *Pomoc i interwencja w rodzinie, czyli co każdy pracujący z dzieckiem i rodziną wiedzieć powinien*, Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej, Warszawa 2011, s. 8.

⁵ Gross-Gołacka E., *Działania MPIPS na rzecz dzieci i rodzin*, [w:] Polityka społeczna nr 9/2009, s. 34-35.

⁶ Art. 2. ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 r., poz. 332 z późn. zm.)

⁷ Art. 3. ust. 1 i 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tamże.

⁸ Art. 10. ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tamże.

⁹ Szuman S, *Psychologia wychowawcza wieku dziecięcego*, Warszawa 1946.

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

przeobrażającej się rzeczywistości, szczególnie dziecku, powinno stworzyć się warunki do prawidłowego rozwoju. To właśnie ono narażone jest na różnorodne wpływy i bodźce z zewnątrz. Dlatego też tak ważne jest najbliższe otoczenie - prawidłowo funkcjonująca rodzina, w której panuje zdrowa atmosfera emocjonalno - wychowawcza i kształtują się właściwe wzorce osobowe. Zatem wartość rodziny jest bezcenna, bowiem dobrej rodziny w procesie wychowania i wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt. Dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji samorządowych i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie.

W kontekście powyższego, wychodząc naprzeciw sytuacjom, mającym miejsce w lokalnej społeczności miasta Łowicza, w których to rodzina, przez podejmowanie działań nieudolnych pod względem opiekuńczym i wychowawczym, nie potrafi zająć się w odpowiedni sposób swoim dzieckiem, opracowany został „Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”. Stanowi on naturalną kontynuację działań podejmowanych w ramach „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2013 – 2015”, którego głównym celem było wspieranie rodzin zamieszkałych na terenie Łowicza, mających problemy w podejmowaniu zadań opiekuńczo – wychowawczych.

Na potrzeby właściwego zaplanowania podejmowanych na lata 2016 – 2018 działań, niezbędnym było przeanalizowanie sytuacji rodzin zamieszkujących w Łowiczu, ze zwróceniem szczególnej uwagi na czynniki demograficzne oraz wybrane zagadnienia społeczne, rzutujące na występowanie problemów społecznych w środowisku lokalnym, w tym również z uwzględnieniem problemu niewydolności rodzin, skutkującej zabraniem dziecka z rodziny naturalnej i umieszczeniem go w pieczy zastępczej.

III. DIAGNOZA SYTUACJI RODZIN W ŁOWICZU

Gminny program wspierania rodziny powinien odpowiadać na realne problemy, towarzyszące lokalnej społeczności, szczególnie w obszarze funkcjonowania rodziny. Trudności, na jakie napotykają środowiska rodzinne, w znacznej części, wynikają z wieloletnich czy nawet wielopokoleniowych procesów, stąd zdiagnozowanie tych problemów wymaga skorzystania z wielu źródeł i przeanalizowania pewnych danych statystycznych.

1. Demografia

Na dzień 30.06.2015 r. miasto Łowicz liczyło 29037 mieszkańców, zaś na koniec 2015 roku 28585 osób. Analizując dynamikę ludności Łowicza w latach 2013 – 2015, zauważalnym stało się, że z roku na rok następował stopniowy spadek liczby ludności, jednak nasilenie tego zjawiska wystąpiło w II połowie 2015 roku. Ogólna liczba ludności w roku 2014 w porównaniu z rokiem 2013 zmalała o 0,85%, a biorąc pod uwagę stan na koniec 2015 roku, w porównaniu z rokiem 2014, spadek nastąpił o 2%. Analogiczne porównania dla populacji kobiet wynoszą odpowiednio 0,81% i 1,39%, zaś w grupie mężczyzn 0,91% i 2,69%. W analizowanych latach niemal nie uległ zmianie procentowy udział kobiet i mężczyzn w ogólnej liczbie ludności, choć w 2015 roku zaobserwowano tendencję wzrostu udziału kobiet w ogólnej liczbie mieszkańców w stosunku do udziału mężczyzn. W 2013 roku procentowy udział ludności Łowicza, rozpatrywany według płci kształtował się na poziomie: 52,76% kobiet i 47,24% mężczyzn; w 2014 roku: 52,79% kobiet i 47,21% mężczyzn, natomiast w 2015 roku: 53,12% kobiet i 46,88% mężczyzn. W powyższych latach zauważalna stała się pewna cecha demograficzna, a mianowicie liczebna dominacja kobiet nad mężczyznami, co jest również charakterystyczne dla większości gmin miejskich w Polsce. Zamieszczona poniżej tabela zawiera dane, na podstawie których dokonano diagnozy liczby ludności miasta Łowicz w latach 2013 – 2015.

Tabela 1. Liczba ludności w mieście Łowicz

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba ludności ogółem	29420	29169	28585
Liczba kobiet	15523	15398	15184
Liczba mężczyzn	13897	13771	13401

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>) oraz Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Interpretując dane, dotyczące struktury ludności wg wieku, nie zauważa się niemalże żadnych zmian w latach 2013 i 2014, biorąc pod uwagę procentowy udział poszczególnych grup w ogólnej liczbie ludności. W wartościach bezwzględnych widoczny jest stały spadek w każdej z grup w tych dwu latach, jak również w roku następnym. Niepokojące zjawisko pojawiło się w I połowie 2015 roku. Zaobserwować dało się wtedy zmniejszenie procentowego udziału ludności we wszystkich grupach wiekowych do 59 lat (0 – 19 lat o 0,37%; 20 – 39 lat o 0,81% i 40 – 59 lat o 0,54%) przy jednoczesnym wzroście o 1,69% liczby osób w wieku powyżej 60 lat. Na podstawie powyższego można postawić tezę, że oprócz spadku liczby ludności, społeczeństwo Łowicza starzeje się. Dodatkową, bardzo wyraźną we wszystkich analizowanych latach, tendencją jest wzrost procentowego udziału kobiet w poszczególnych grupach wraz ze wzrostem wieku mieszkańców. Zjawisko to obrazuje Tabela 2 oraz Piramida wieku mieszkańców Łowicza, 2014.

Tabela 2. Ludność Łowicza według wieku i płci

Wyszczególnienie	2013			2014			2015 (stan na 30.06.2015 r.)		
	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)
0 – 19 lat	5724	2794	2930	5675	2772	2903	5550	2703	2847
20 – 39 lat	8743	4274	4469	8668	4239	4429	8396	4107	4289
40 – 59 lat	8168	4330	3838	8099	4296	3803	7906	4149	3757
60 – 69 lat	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	4361	2498	1863
60 – 79 lat	5859	3437	2422	5809	3409	2400	b.d.*	b.d.*	b.d.*
70 i więcej lat	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	b.d.*	2824	1865	959
80 i więcej lat	926	688	238	918	682	236	b.d.*	b.d.*	b.d.*

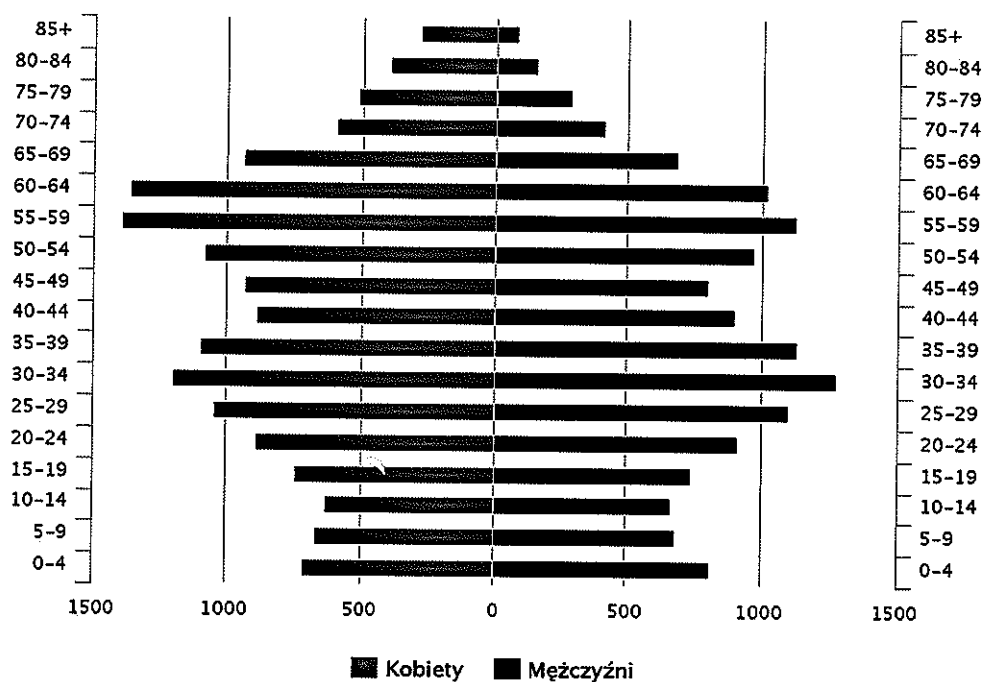
b.d.* - brak danych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>))

Rycina 1. Ludność Łowicza według płci i wieku w 2014 roku

Piramida wieku mieszkańców Łowicza, 2014

(Źródło: GUS)

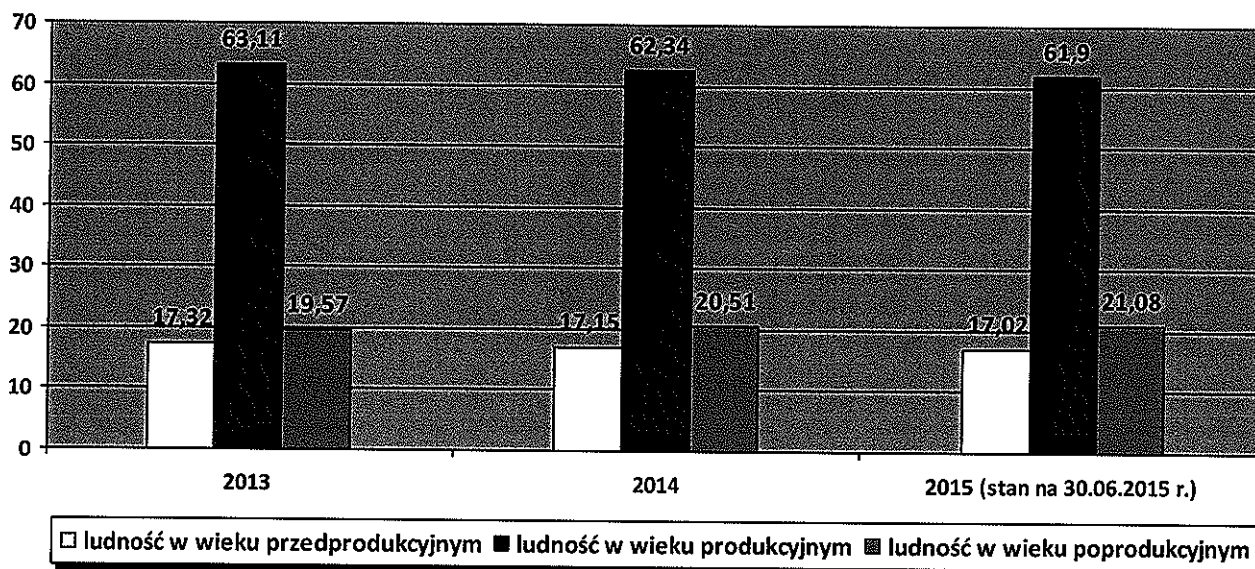

www.polskawliczbach.pl

Źródło: dane Głównego Urzędu Statystycznego

W badanym przedziale czasowym, tj. w latach 2013 – 2015, według zdolności do pracy, dało się zauważyć nieznacznie zmniejszający się odsetek mieszkańców Łowicza w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym, zaś wzrost odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym. W strukturze ludności według wieku, wystąpiła przewaga mężczyzn nad kobietami w wieku produkcyjnym, na co wskazują dane, zawarte w Tabeli 3.

Wykres 1. Udział ludność według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w mieście Łowicz (%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>))

Tabela 3. Ludność miasta Łowicza według ekonomicznych grup wieku i płci

Wyszczególnienie	2013			2014			2015 (stan na 30.06.2015 r.)		
	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)	ogółem (os.)	kobiety (os.)	mężczyźni (os.)
Wiek przedprodukcyjny	5096	2485	2611	5001	2446	2555	4941	2409	2532
Wiek poprodukcyjny	5757	4125	1632	5983	4278	1705	6122	4363	1759

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>))

Na poziom zjawiska starzenia się społeczeństwa niewątpliwie ma wpływ liczba urodzeń i zgonów. W Łowiczu liczba urodzeń zmalała w roku 2014 w porównaniu do roku 2013 o 20,33%, ale w 2015 roku w stosunku do 2014 roku wzrosła o 6,58%, choć w zestawieniu z danymi z 2013 roku wciąż była niższa o 15,08%. Również w ilości zgonów wśród mieszkańców Łowicza dał się zaobserwować spadek, który utrzymywał się przez cały rozpatrywany okres. W odniesieniu do ogólnej liczby ludności procent zgonów w 2013 roku wyniósł 1,13%, w 2014 roku - 1,07%, a w 2015 roku - 1,06%. W analizowanym okresie przyrost naturalny był ujemny. Najniższy odnotowano w roku 2014: minus 68. Dane liczbowe, obrazujące ruch naturalny mieszkańców Łowicza w latach 2013 – 2015, zawarto w poniższej tabeli. Wskazują one na wzrost ujemnego salda przyrostu naturalnego w roku 2014, ale już w 2015 roku poprawę sytuacji demograficznej w Łowiczu w tym zakresie.

Tabela 4. Ruch naturalny mieszkańców Łowicza w latach 2013 - 2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Urodzenia żywe			
Ogółem	305	243	259
Kobiety	146	114	125
Mężczyźni	159	129	134
Zgony			
Ogółem	331	311	302
Kobiety	163	150	146
Mężczyźni	168	161	156
Przyrost naturalny			
Ogółem	-26	-68	-43
Kobiety	-17	-36	-21
Mężczyźni	-9	-32	-22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>) oraz Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Również na zwrócenie uwagi zasługuje ruch migracyjny ludności w Łowiczu. W latach 2013 – 2015 saldo migracji było ujemne, co oznacza, iż więcej ludności wyprowadziło się z miasta niż się do niego przeprowadziło. Najwięcej zameldowań odnotowano w 2015 roku, zaś najmniej w 2014 roku. Podobnie przedstawiała się sytuacja w przypadku wymeldowań, których najwięcej było również w roku 2015, a najmniej w roku 2013. Ruch migracyjny jest bardzo ważną składową, wpływającą na stan i strukturę ludności Łowicza. Taki wniosek wynika przede wszystkim ze zdecydowanie wyższych, w poszczególnych latach, wartości bezwzględnych salda migracji w porównaniu do przyrostu naturalnego. Należy zatem uznać, że to zjawisko napływu i odpływu stanowi główną siłę przemian ludnościowych w mieście.

Tabela 5. Migracje ludności w Łowiczu w latach 2013 - 2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Zameldowania ogółem	193	151	213
Zameldowania w ruchu wewnętrznym	184	138	205
Zameldowania z zagranicy	9	13	18
Wymeldowania ogółem	346	353	473
Wymeldowania w ruchu wewnętrznym	335	343	468
Wymeldowania za granicę	11	10	5
Saldo migracji	-153	-202	-260
Saldo migracji wewnętrznych	-151	-205	-263
Saldo migracji zagranicznych	-2	3	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Banku Danych Lokalnych (<http://bdl.stat.gov.pl>) oraz Urzędu Miejskiego w Łowiczu

Tabela 11. Analiza udzielonej przez MOPS w Łowiczu pomocy w formie pracy socjalnej, interwencji kryzysowej i poradnictwa specjalistycznego w latach 2013 - 2015

Formy pomocy	2013		2014		2015	
	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób
Praca socjalna, w tym:	1064	2532	1024	2497	1000	2060
interwencja kryzysowa	23	43	18	29	12	27
poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne i rodzinne)	43	100	64	134	19	39

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Jednym z elementów pracy socjalnej jest **kontrakt socjalny**. Stanowi on pisemną formę umowy zawartej z osobą lub rodziną systematycznie korzystającą z pomocy społecznej. Kontrakt określa uprawnienia i zobowiązania uzgodnione pomiędzy klientem a pracownikiem socjalnym w ramach wspólnych działań, zmierzających w kierunku przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny, do jej usamodzielnienia się. Zawiera on określenie celów, które obie strony chcą osiągnąć. Kontrakt socjalny to również metodyczne działania pośrednie, realizowane z myślą o kliencie, czyli: dokumentowanie, programowanie i planowanie, współpraca z innymi pracownikami Ośrodka i specjalistami oraz instytucjami współpracującymi w procesie, organizowanie przestrzeni i czasu pracy. Stwarza on płaszczyznę porozumienia i poddaje strategię, umożliwiając osiągnięcie niewielkich postępów, które wspólnie składają się na poprawę. Jest narzędziem, pozwalającym pracownikom socjalnym na uzyskiwanie wydajnych efektów w usamodzielnianiu klientów i wymaga od nich wnikliwej pracy, zgodnie z metodyką pracy socjalnej.

Kontrakt socjalny zawiera się z osobami i rodzinami, borykającymi się z problemami wynikającymi z art. 7 ustawy o pomocy społecznej (Dz. U. tekst jednolity z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.).

Analizując statystyki w latach 2013 – 2015, zaobserwowano, iż najwięcej kontraktów socjalnych podpisano w 2013 roku. W 2014 roku ich liczba znacznie spadła, ale w roku 2015 nastąpił wzrost liczby zawartych kontraktów i osób nimi objętych w porównaniu do roku 2014. W 2015 roku w 24 przypadkach kontrakt socjalny zakończył się osiągnięciem zamierzonego celu, zaś w 7 kontraktów zostało zerwanych w trakcie ich realizacji – dotyczyło to osób i rodzin, m.in., z problemem alkoholowym.

Tabela 12. Liczba kontraktów socjalnych zawartych w MOPS w Łowiczu w latach 2013 - 2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba kontraktów socjalnych, w tym:	60	24	31
liczba osób objęta kontraktami socjalnymi	90	50	78

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

W MOPS w Łowiczu, w formie pomocy materialnej dla uczniów, przyznawane i wypłacane jest świadczenie o charakterze socjalnym, tj. stypendium szkolne. Według danych zestawionych poniżej w tabeli, w analizowanym okresie liczba uczniów, których objęto tą formą pomocy utrzymywała się na wyrównanym poziomie od 261 do 265. Najwięcej stypendiów socjalnych przyznano uczniom łowickich szkół

podstawowych, następnie gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych. Wystąpiły praktycznie pojedyncze przypadki, gdy stypendium socjalne otrzymali uczniowie szkół policealnych.

Tabela 13. Pomoc materialna dla uczniów łowickich szkół udzielona w formie stypendium szkolnego

Stypendium szkolne - - wyszczególnienie według typów szkół	2013/2014	2014/2015	2015/2016 stan na 31.12.2015 r.
	Liczba uczniów w roku szkolnym	Liczba uczniów w roku szkolnym	Liczba uczniów w roku szkolnym
Uczniowie szkół ogółem	263	265	261
Uczniowie szkół podstawowych	132	137	139
Uczniowie gimnazjów	77	71	68
Uczniowie szkół policealnych	5	4	1
Słuchacze kolegów	0	0	0
Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych: zasadniczych szkół zawodowych, techników, liceów ogólnokształcących i profilowanych	49	53	53
Uczniowie szkół specjalnych przysposabiających do pracy	0	0	0

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Jedną z pomocy, jaką świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej na rzecz prawidłowego i zdrowego rozwoju dzieci, jest realizowanie przez Ośrodek od 2006 roku programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”, który umożliwił dzieciom z rodzin objętych pomocą Ośrodka spożycie posiłku w placówce oświatowej. Program dożywiania realizowany jest w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach oraz w innych placówkach wychowawczych. Dożywianie dzieci prowadzone jest na terenie Łowicza, ale także, ze względu na naukę i pobyt dzieci w specjalistycznych instytucjach wychowawczych, poza obszarem miasta. W 2014 roku liczba dzieci, które skorzystały z tej formy pomocy, zmalała, jednak w 2015 roku ponownie wzrosła i przekroczyła stan z 2013 roku.

Tabela nr 14. Analiza liczby dzieci objętych programem wieloletnim „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w MOPS w Łowiczu na przestrzeni lat 2013 – 2015

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba dzieci objętych programem	396	353	402
Liczba świadczeń udzielonych w ramach programu	39947	38286	37958

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

Uchwałą Nr LIX/463/2010, Rada Miejska w Łowiczu dnia 27 maja 2010 r. przyjęła do realizacji na terenie Łowicza Program „**Łowicka Karta Dużej Rodziny 3+ i rodziny zastępczej**”, który ma na celu:

- wzmocnienie funkcji rodziny i kondycji finansowej rodzin wielodzietnych i rodzin zastępczych,
- promowanie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej i rodziny zastępczej,
- ułatwienie rodzinom wielodzietnym i rodzinom zastępczym dostępu do dóbr kultury, sportu i rozrywki.

Rocznie wydawanych jest ok. 1000 kart. W roku szkolny 2015/2016 w sprawie wydania Łowickiej Karty Dużej Rodziny 3+ i rodziny zastępczej do Urzędu Miejskiego w Łowiczu wpłynęły 1162 wnioski.

W Łowiczu istnieje również możliwość otrzymania **Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny**, która jest systemem zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin posiadających, co najmniej troje dzieci. Zniżki te obowiązują w instytucjach publicznych oraz w firmach prywatnych. Posiadacze Karty Dużej Rodziny mają możliwość tańszego korzystania z oferty kulturalnej, ośrodków rekreacyjnych oraz z księgarni. Karta umożliwia zakup jedzenia, kosmetyków, odzieży i obuwia, książek, zabawek, paliwa, a także opału w niższej cenie. Ponadto posiadacze Karty mają prawo do obniżenia kosztów rachunków za usługi telekomunikacyjne oraz bankowe. Dodatkowo umożliwia ona tańsze przejazdy pociągami oraz komunikacją publiczną w wybranych miejscowościach.

Karta przyznawana jest również dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

W mieście Łowicz w roku 2014 r. z Karty Dużej Rodziny skorzystało 120 rodzin, natomiast w 2015 r. – 115 rodzin.

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny nie łączy się z Łowicką Kartą Dużej Rodziny 3+ i rodziny zastępczej. Są to dwa odrębne programy.

W 2011 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu, uchwałą Rady Miejskiej Nr VII/41/2011 z dnia 24 lutego 2011 r., otrzymał nowe zadanie, polegające na prowadzeniu **mieszkań chronionych**, przeznaczonych dla osób dotkniętych zdarzeniem losowym lub sytuacją kryzysową oraz osób zagrożonych przemocą w rodzinie. Pobyt w mieszkaniach chronionych jest czasowy. Ośrodek najmuje od ZGM, na podstawie stosownej umowy, 2 mieszkania chronione, które częściowo wyposażone są w niezbędne sprzęty i meble. Jedno z nich przystosowane jest do potrzeb osób niepełnosprawnych. W 2015 roku z pobytu w jednym z mieszkań chronionych skorzystała 4-osobowa rodzina.

5. Ingerencja sądu opiekuńczego w rodzinie i piecza zastępcza

Władza rodzicielska to przede wszystkim wykonywanie przez rodziców obowiązków wobec dziecka. Obejmuje ona całość spraw dotyczących dziecka. Z chwilą ukończenia 18 lat, z mocy prawa, władza rodzicielska wygasa (art. 92 K.r.o.). W sytuacji, gdy pomoc i wsparcie zawiodą lub okażą się nieskuteczne, a rodzice przez nienależyte wykonywanie władzy rodzicielskiej naruszają dobro dziecka, **dochodzi do ingerencji sądu**. Sąd opiekuńczy ogranicza władzę rodzicielską w sytuacji zagrożenia dobra dziecka, gdy dochodzi do zaniedbań w zakresie wykonywania władzy rodzicielskiej ze strony rodziców lub jednego z nich oraz również w sytuacji, kiedy nie ma żadnego zaniedbania ze strony rodziców, ale nie mogą oni sobie poradzić z trudnościami wychowawczymi (art. 109 K.r.o.). Natomiast pozbawia władzy rodzicielskiej, jeżeli ta nie może być wykonywana z powodu trwałej przeszkody albo, jeśli rodzice nadużywają władzy rodzicielskiej lub w sposób rażący zaniedbują swoje obowiązki względem dziecka (art. 111 K.r.o.). Rodzice mają obowiązek podjęcia aktywności i współpracy z instytucjami pomagającymi im przezwyciężyć trudności życiowe i usunąć przyczyny, z powodu których orzeczono ograniczenie czy pozbawienie władzy rodzicielskiej. W razie ustania

przyczyny, która była podstawą do ograniczenia czy pozbawienia władzy rodzicielskiej, sąd opiekuńczy może władzę rodzicielską przywrócić.

Zatem kolejnym istotnym zagadnieniem, wymagającym poznania przy opracowywaniu „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”, było zaznajomienie się z kwestią ingerencji Sądu Rejonowego w Łowiczu w wykonywanie władzy rodzicielskiej (zawieszenie, ograniczenie, pozbawienie). Wydział Rodzinny i Nieletnich miejscowego Sądu udostępnił dane statystyczne na temat ogólnej liczby spraw, rozpatrywanych w tym zakresie, z całego obszaru podległego właściwości tutejszego Sądu (gminy i miasto Łowicz), ponieważ nie było możliwe wygenerowanie z systemu elektronicznego liczby spraw, dotyczących wyłącznie rodzin z terenu Łowicza.

Na przestrzeni trzech ostatnich lat, najwięcej ingerencji Sądu w wykonywanie władzy rodzicielskiej odnotowano w 2014 roku (63 sprawy). Natomiast w roku 2013 było ich 56, zaś w roku 2015 – 44 sprawy. Rok 2015, w porównaniu z rokiem poprzednim, odnotował pomyślną dla sytuacji dziecka w rodzinie tendencję spadkową w ilości rozpatrywanych spraw, tj. spadek o 30,16%.

Pozbawienie władzy rodzicielskiej powoduje umieszczenie dziecka poza rodziną. Jest też sygnałem do poszukiwania trwałych rozwiązań sytuacji dziecka, takich jak adopcja lub długotrwała rodzina zastępcza.

Podjmując niezawisłe decyzje ingerencji we władzę rodzicielską i w zakresie potrzeby **umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej**, sąd rodzinny odnosi je wprost do zadań systemu pomocy społecznej, odpowiedzialnego za wykonanie tych orzeczeń i postanowień.

Do opracowania „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” niezbędne są dane na temat dzieci z Łowicza pozostających w poszczególnych formach pieczy zastępczej, które zestawiono w tabeli nr 15.

Na przestrzeni lat 2013 – 2015, najwięcej dzieci przebywało w pieczy zastępczej w 2013 roku, z czego 81,05% w rodzinach zastępczych, a 18,95% w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W latach 2014 i 2015 liczba dzieci objętych wszystkimi formami pieczy zastępczej zmniejszyła się, w porównaniu z rokiem 2013 średnio o 14,21%. W 2015 roku, w stosunku do 2014 roku, spadła o 8,45% liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych, ale odnotowano prawie dwukrotny wzrost (70%) liczby dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, co wskazuje na konieczność wzmocnienia działań pomocy społecznej w zakresie wspierania rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. W 2015 roku dzieci w rodzinach zastępczych stanowiły 79,27% wszystkich dzieci z terenu Łowicza objętych pieczą zastępczą, zaś pozostałe 20,73% to odsetek dzieci, które przebywały w placówkach.

Tabela 15. Dzieci z terenu Łowicza przebywające w pieczy zastępczej

Wyszczególnienie	2013	2014	2015
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	95	81	82
Liczba dzieci w rodzinach zastępczych, w tym:	77	71	65
spokrewnionych	51	44	39
zawodowych	7	6	4
niezawodowych	19	21	22
Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	18	10	17

Źródło: dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu

IV. MOCNE I SŁABE STRONY ISTNIEJĄCEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZINY ORAZ OBSZARY PROBLEMOWE

W poniższej rozbudowanej tabeli przedstawiono wyniki analizy SWOT systemu wspierania rodziny funkcjonującego w Łowiczu. SWOT jest techniką analityczną, polegającą w najprostszej wersji na posegregowaniu posiadanych informacji w danym obszarze na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (z ang. *strengths*) – mocne strony: wszystko to, co stanowi atut, przewagę, zaletę w analizowanym obszarze;
- W (z ang. *weaknesses*) – słabe strony: wszystko to, co stanowi słabość, barierę, wadę w analizowanym obszarze;
- O (z ang. *opportunities*) – szanse: wszystko to, co stwarza szansę korzystnej zmiany w analizowanym obszarze;
- T (z ang. *threats*) – zagrożenia: wszystko to, co stwarza w danym obszarze niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Zestawienie wspomnianych grup czynników ułatwia planowanie działań w danym obszarze, w tym wskazuje obszary problemowe, które w pierwszej kolejności powinny stać się przedmiotem interwencji.

MOCNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> ◆ Dobre rozeznanie środowiska lokalnego - diagnoza ◆ Praca asystentów rodziny na rzecz zagrożonych rodzin, pozwalająca na efektywne budowanie mechanizmów współpracy z rodziną i dzieckiem w środowisku naturalnym; ◆ Praca Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza na rzecz ofiar przemocy w rodzinie; ◆ Wykwalifikowana i doświadczona kadra pomocy społecznej, udzielająca doraźnego wsparcia klientom MOPS; ◆ Prowadzenie pracy socjalnej przez pracowników socjalnych MOPS; ◆ Profesjonalna praca służb pomocy społecznej; ◆ Podejmowanie działań zapobiegających umieszczeniom dzieci poza ich rodziną naturalną; ◆ Aktywna praca instytucji sprzyjających dziecku i rodzinie na terenie miasta Łowicza; ◆ Ścisła współpraca pomiędzy instytucjami wspierającymi dziecko i rodzinę	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Utrzymujące się bezrobocie członków rodziny, w tym długotrwałe, prowadzące do ubożenia rodzin; ◆ Nieumiejętność podejmowania działań opiekuńczo – wychowawczych wynikających z uzależnień, ubóstwa, długotrwałej choroby czy niepełnosprawności członków rodziny; ◆ Niewystarczające środki finansowe na zapewnienie odpowiedniej pomocy rodzinom; ◆ Niewielka ilość mieszkań chronionych – dla osób opuszczających domy dziecka, instytucje, zakłady poprawcze czy dla osób chcących opuścić rodzinę, w której występuje przemoc i uzależnienia; ◆ Zaniedbywanie przez rodziców obowiązków opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci; ◆ Brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych; ◆ Brak chęci podjęcia aktywnej współpracy pomiędzy rodzinami a pracownikami Ośrodka, w tym z asystentami rodziny;

<ul style="list-style-type: none"> ◆ Działania wychowawcze podejmowane przez instytucje oświaty na terenie miasta; ◆ Świetlice środowiskowe na terenie miasta łowicza, stanowiące codzienne wsparcie dla dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym; ◆ Działalność klubów i ośrodków sportowych oraz kulturowych na terenie miasta; ◆ Pomyślna realizacja pozostałych programów działających na terenie miasta łowicza. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Przyjmowanie biernej postawy względem działań podejmowanych przez pracowników Ośrodka; ◆ Przyjęcie postawy roszczeniowej względem MOPS – ukierunkowanie na chęć zaspokojenia wyłącznie potrzeby finansowej; ◆ Wysokie koszty udziału w zajęciach rozwijających dodatkowo umiejętności dzieci; ◆ Brak placówek wsparcia codziennego dla dzieci, prowadzonych przez Gminę Miejską Łowicz; ◆ Brak rodzin wspierających, współpracujących z MOPS w zakresie udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych; ◆ Ograniczone możliwości wsparcia ze strony organizacji pozarządowych, działających na terenie miasta łowicza, w obszarze wspierania rodziny z problemami opiekuńczo - wychowawczymi; ◆ Mała aktywność rodzin do samoorganizacji grup wsparcia lub grup samopomocowych.
<p style="text-align: center;">SZANSE:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Kontynuowanie usług świadczonych przez asystentów rodziny (pomoc rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych); ◆ Aktywny udział asystentów rodziny w życiu rodziny; ◆ Efektywna praca środowiskowa, mająca na celu wspieranie prawidłowego rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej; ◆ Możliwość uświadomienia rodzinom, że podstawą do prawidłowego funkcjonowania rodziny nie są wyłącznie środki finansowe, ale także prawidłowe oddziaływanie wychowawcze względem poszczególnych członków rodziny; ◆ Racjonalne wykorzystanie przez rodziny posiadanych zasobów, materialnych 	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Brak wystarczających środków finansowych na realizację poszczególnych zadań; ◆ Brak chęci współpracy i zaangażowania ze strony rodzin niewydolnych pod względem opiekuńczym i wychowawczym z instytucjami wsparcia; ◆ Brak świadomości problemu i umiejętności szukania pomocy przez rodziny dysfunkcyjne; ◆ Długotrwały i trudno mierzalny proces przywracania rodzinie zdolności prawidłowego funkcjonowania; ◆ Brak środków finansowych na realizację szkoleń i programów wsparcia dzieci i rodzin; ◆ Wysoka liczba uzależnionych

<p>finansowych i osobowych;</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Współpraca asystentów rodziny z pracownikami socjalnymi Ośrodka; ◆ Wzmocnienie aktywnej współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę; ◆ Praca z rodziną, prowadząca do powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do rodziny naturalnej; ◆ Udzielanie rodzinom przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny fachowego poradnictwa; ◆ Udzielanie rodzinom konsultacji i specjalistycznego poradnictwa (pomoc prawna, psychologiczna, pedagogiczna, mediacyjna, terapeutyczna); ◆ Wzrost świadomości dotyczącej korzyści z podjęcia przez rodziny współpracy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych; ◆ Podjęcie działań mających na celu pozyskanie rodzin wspierających, współpracujących z MOPS w zakresie udzielania pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych; ◆ Szkolenia i podnoszenie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny i pracowników socjalnych. 	<ul style="list-style-type: none"> ◆ od alkoholu członków rodzin; ◆ Stale utrzymujące się bezrobocie; ◆ Wzrost kosztów utrzymania rodzin; ◆ „Wyczuona” bezradność rodzin, korzystających z pomocy Ośrodka; ◆ Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz występowanie zjawiska „dziedziczenia biedy”; ◆ Osłabienie lub zanik więzi, tradycji rodzinnych, tzw. pęd życia; ◆ Zaniedbywanie przez rodziców obowiązków opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci; ◆ Brak występowania pozytywnych wzorców oddziaływań w rodzinach.
---	--

- Działania w zakresie wspierania rodziny dotyczą następujących obszarów problemowych:
- Wsparcie rodzin z dziećmi w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;
  - Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny;
  - Koordynacja działań różnych instytucji działających ze środowiskami dysfunkcyjnymi;
  - Zmniejszanie skali zjawisk zaburzających prawidłowe funkcjonowanie rodziny: ubóstwo, bezrobocie, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, przemoc domowa, brak kompetencji rodzicielskich.

V. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami Programu są rodziny z terenu miasta Łowicza, znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, przeżywające trudności w sferze opiekuńczo – wychowawczej względem dzieci, zagrożone różnymi zjawiskami dysfunkcjonalności.

Szczególną troską należy otoczyć dzieci i młodzież, aby zminimalizować negatywne skutki ich życia w rodzinnych środowiskach dysfunkcyjnych, by w przyszłości mogły samodzielnie i prawidłowo funkcjonować w społeczeństwie.

VI. SPRZYMIERZONE INSTYTUCJE I PODMIOTY WSPIERAJĄCE DZIECKO I RODZINĘ NA TERENIE ŁOWICZA ORAZ WSPÓŁPRACUJĄCE W REALIZACJI PROGRAMU

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu będzie realizatorem zadań przewidzianych w „Miejskim Programie Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”, prowadząc jednocześnie do aktywnej współpracy jednostek wspierających dziecko i rodzinę.

Na terenie miasta Łowicza funkcjonuje wiele takich podmiotów, a należą do nich, m.in.:

- Urząd Miejski w Łowiczu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łowiczu
- Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łowiczu
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza
- Komenda Powiatowa Policji w Łowiczu
- Sąd Rejonowy w Łowiczu – III Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Łowiczu
- Powiatowy Urząd Pracy w Łowiczu
- Łowicki Ośrodek Kultury
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Łowiczu
- Pływalnia Miejska
- Biblioteka Miejska
- Biblioteka Powiatowa w Łowiczu
- Klub Sportowy „Pelikan” w Łowiczu
- UKS „Księżak” w Łowiczu
- PTTK
- placówki oświatowe
- placówki służby zdrowia, w tym: Poradnia Leczenia Uzależnień, Poradnia Zdrowia Psychicznego
- kościoły (parafie) oraz związki wyznaniowe
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, spośród nich przede wszystkim: Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu „Nadzieja”, Łowickie Stowarzyszenie „Dać Szansę”, Stowarzyszenie Rodzin Katolickich Diecezji Łowickiej, Stowarzyszenie Centrum Inicjatyw Obywatelskich Ziemi Łowickiej, Łowickie Stowarzyszenie Abstynenckie „Pasiaczek”

VII. CEL GŁÓWNY I CELE SZCZEGÓŁOWE PROGRAMU

Cel główny:

Wsparcie rodzin z terenu łowicza, przeżywających trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które w efekcie ma doprowadzić do przywrócenia zdolności właściwego funkcjonowania rodzin i zapewnić prawidłowy rozwój wzrastających w nich dzieci, a także utrzymać dzieci w ich naturalnym środowisku bądź umożliwić ich powrót do rodzin.

Cele szczegółowe:

1. Wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego rodziny i poprawa jej funkcjonowania w sferze socjalno-bytowej
2. Tworzenie płaszczyzny komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami dotkniętymi lub zagrożonymi kryzysem a innymi podmiotami społeczności lokalnej, aby przeciwdziałać degradacji i marginalizacji społecznej
3. Wspieranie rodzin oraz podejmowanie działań mających za zadanie podniesienie kompetencji i umiejętności rodzicielskich, przede wszystkim w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, które umożliwią wychowywanie dzieci w rodzinie naturalnej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny
4. Zwiększanie wiedzy w środowisku nieudolnym wychowawczo na temat zakładania i świadomego planowania rodziny oraz jej funkcjonowania
5. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin, aby przeciwdziałać sytuacjom destabilizującym prawidłowe funkcjonowanie rodziny i kryzysowym, które w konsekwencji prowadzą do podejmowania przez pracowników służb społecznych działań interwencyjnych

VIII. GŁÓWNE ZADANIA PROGRAMU

Cel główny jest możliwy do osiągnięcia dzięki realizacji celów szczegółowych i zadań, zaprezentowanych w poniższej tabeli oraz we współpracy sprzymierzonych instytucji i podmiotów, wspierających dziecko i rodzinę, wymienionych w poprzednim rozdziale Programu.

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
Cel szczegółowy 1		
Wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego rodziny i poprawa jej funkcjonowania w sferze socjalno-bytowej		
1.1. Sprawne diagnozowanie problemów w rodzinach	MOPS Łowicz wychowawcy w szkołach i pedagodzy szkolni, nauczyciele przedszkoli, świetlice środowiskowe, placówki służby zdrowia, Policja, PCPR, kościoł i organizacje kościelne	Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych
1.2. Praca socjalna z rodziną, prowadzona przez pracowników socjalnych	MOPS Łowicz	Liczba osób objętych pracą socjalną Liczba zawartych kontraktów socjalnych pomiędzy pracownikami socjalnymi a podopiecznymi Ośrodka

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
1.3. Zapewnienie pomocy finansowej i rzeczowej dla podopiecznych MOPS (przyznanie zasiłków celowych, dożywianie dzieci, stypendia szkolne, zasiłki rodzinne)	MOPS Łowicz	Liczba rodzin i dzieci objętych pomocą
1.4. Stała opieka i współpraca asystenta rodziny z rodziną, a także współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym	MOPS Łowicz	Ilość rodzin oraz liczba osób objętych wsparciem asystentury rodzinnej Aktywna praca podopiecznych z asystentem rodziny Podejmowanie przez asystenta rodziny i pracownika socjalnego działań, wzmacniających bezpieczeństwo socjalne rodziny
1.5. Wsparcie rodzin w utrzymaniu mieszkań komunalnych, lokali socjalnych. Pomoc rodzinom w załatwianiu spraw związanych z uzyskaniem tytułu prawnego do mieszkań komunalnych/ lokali socjalnych oraz dodatku mieszkaniowego	MOPS Łowicz ZGM, Urząd Miejski	Liczba rodzin, którym udzielono pomocy lub które otrzymały wsparcie
1.6. Stworzenie dzieciom i młodzieży możliwości uczestnictwa w zorganizowanych formach spędzania czasu wolnego i rozwijania zainteresowań oraz zachęcanie ich do uczestnictwa w zajęciach pozaszkolnych i aktywnego udziału w wydarzeniach organizowanych dla dzieci i młodzieży na terenie miasta Łowicza	MOPS Łowicz świetlice środowiskowe, placówki oświatowe, OSiR, ŁOK, Urząd Miejski, PTTK, kościół i organizacje kościelne	Aktywny udział dzieci w zajęciach organizowanych przez świetlice środowiskowe, szkoły i instytucje sprzymierzone Liczba dzieci korzystających ze zorganizowanych pozaszkolnych form spędzania wolnego czasu

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
<p><i>Całkowicie sfinansowane z budżetu Miasta Łowicza</i></p> <p><i>tworzenie platformy komunikacji społecznej pomiędzy rodzinami dotkniętymi zagrożeniami kryzysowymi a innymi podmiotami społeczności lokalnej, aby przeciwdziałać degradacji i marginalizacji społecznej</i></p>		
<p>2.1. Organizowanie dla rodzin dotkniętych lub zagrożonych kryzysem spotkań, służących wymianie doświadczeń oraz zapobieganiu izolacji społecznej i marginalizacji, w formie grup wsparcia lub grup samopomocowych</p>	<p>MOPS Łowicz</p> <p>świetlice środowiskowe, placówki oświatowe, kościoły i organizacje kościelne, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe</p>	<p>Ilość zorganizowanych spotkań w formie grup wsparcia lub grup samopomocowych</p> <p>Ilość osób uczestniczących w spotkaniach grup wsparcia lub grup samopomocowych</p>
<p>2.2. Zacieśnienie współpracy z podmiotami podejmującymi różnorodne działania na rzecz rodzin z dziećmi</p>	<p>MOPS Łowicz</p> <p>świetlice środowiskowe, placówki oświatowe, kościoły i organizacje kościelne, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, PCPR, Sąd Rejonowy w Łowiczu, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza, Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Miejski, placówki służby zdrowia</p>	<p>Ilość działań w zakresie współpracy na płaszczyźnie komunikacji społecznej, podejmowanych i prowadzonych przez podmioty społeczności lokalnej</p>
<p>2.3. Doskonalenie form współpracy z instytucjami i organizacjami w zakresie lepszego rozeznania potrzeb oraz organizowania pomocy rodzinie, a także przeciwdziałania degradacji i marginalizacji społecznej rodzin dotkniętych lub zagrożonych kryzysem</p>	<p>MOPS Łowicz</p> <p>świetlice środowiskowe, placówki oświatowe, kościoły i organizacje kościelne, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, PCPR, Sąd Rejonowy w Łowiczu, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza, Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Miejski, placówki służby zdrowia</p>	<p>Wdrożenie w życie dobrych praktyk w zakresie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci na płaszczyźnie lepszego rozpoznawania potrzeb oraz organizowania pomocy rodzinom, aby przeciwdziałać degradacji i marginalizacji społecznej rodzin dotkniętych lub zagrożonych kryzysem</p>

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
<p>Cel szczegółowy 3</p> <p>Wspieranie rodzin oraz podejmowanie działań mających za zadanie podniesienie kompetencji i umiejętności rodzicielskich, przede wszystkim w zakresie wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, które umożliwią wychowywanie dzieci w rodzinie naturalnej lub powrót dzieci z pieczy zastępczej do rodziny</p>		
<p>3.1. Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wsparcia ze strony asystenta rodziny oraz zwiększenie liczby rodzin objętych asystenturą rodzinną</p>	<p>MOPS Łowicz</p>	<p>Liczba rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, objętych wsparciem asystenta rodziny</p>
<p>3.2. Systematyczna praca asystenta rodziny z rodzinami z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych, polegająca, m.in., na diagnozie deficytów w zakresie pełnienia ról rodzicielskich, wydolności opiekuńczo - wychowawczej, zaniedbań względem dzieci, sporządzaniu planów pracy z rodziną oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie</p>	<p>MOPS Łowicz</p>	<p>Ilość rodzin, które osiągnęły poprawę w funkcjonowaniu, w tym ilość rodzin które zakończyły pozytywnie współpracę z asystentem</p>
<p>3.3. Działania zaradcze oraz interwencyjne w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa rodziny, a w szczególności dziecka</p>	<p>MOPS Łowicz placówki oświatowe, PCPR, Sąd Rejonowy w Łowiczu, Policja, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza, Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Urząd Miejski, placówki służby zdrowia</p>	<p>Liczba rodzin wspomaganych pracą asystenta rodziny Liczba rodzin objętych działaniami Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza</p>
<p>3.4. Pomoc w zorganizowaniu niezbędnego wsparcia psychologicznego i terapeutycznego dla rodzin mających problemy z zadaniami opiekuńczo – wychowawczymi względem dziecka oraz motywowanie</p>	<p>MOPS Łowicz PCPR, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe</p>	<p>Ilość rodzin korzystających z porad i konsultacji specjalistów Liczba podopiecznych uczestniczących w warsztatach i spotkaniach ze specjalistami, wspierającymi dziecko i rodzinę</p>

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
do korzystania z poradnictwa specjalistycznego, do udziału w warsztatach dla rodziców doskonalących ich umiejętności wychowawcze		
3.5. Organizowanie spotkań i warsztatów, mających na celu poszerzenie wiedzy rodziców oraz rozwijanie ich umiejętności w zakresie opieki i wychowywania dziecka	MOPS Łowicz, placówki oświatowe, świetlice środowiskowe, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna , PCPR	Ilość zorganizowanych spotkań i warsztatów dla rodziców Liczba osób uczestniczących w spotkaniach i warsztatach organizowanych dla rodziców
3.6. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych	MOPS Łowicz	Liczba monitorowanych rodzin i dzieci
3.7. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej	MOPS Łowicz	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
3.8. Ustanowienie i finansowanie rodzin wspierających	MOPS Łowicz	Liczba rodzin wspierających
3.9. Finansowanie kosztów szkoleń rodzin wspierających i asystenta rodziny	MOPS Łowicz	Liczba poszczególnych szkoleń
Cel szczegółowy 4		
Zwiększanie wiedzy w środowisku nieudolnym wychowawczo na temat zakładania i świadomego planowania rodziny oraz jej funkcjonowania		
4.1. Organizowanie spotkań i zajęć edukacyjno – informacyjnych z lekarzem ginekologiem oraz specjalistami z zakresu planowania rodziny	MOPS Łowicz placówki służby zdrowia, kościoł i organizacje kościelne, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	Liczba zorganizowanych spotkań i zajęć Aktywne uczestnictwo kobiet w organizowanych spotkaniach i zajęciach
4.2. Organizowanie spotkań i zajęć edukacyjnych z pedagogiem oraz psychologiem, mających na celu ukazanie potrzeb rozwojowych dziecka w rodzinie	MOPS Łowicz Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, kościoł i organizacje kościelne, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	Liczba zorganizowanych spotkań i zajęć Liczba osób uczestniczących w tych formach wsparcia

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
Cel szczegółowy 5		
Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodzin, aby przeciwdziałać sytuacjom destabilizującym prawidłowe funkcjonowanie rodziny i kryzysowym, które w konsekwencji prowadzą do podejmowania przez pracowników służb społecznych działań interwencyjnych		
5.1. Analiza sytuacji rodziny zagrożonej umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej	MOPS Łowicz PCPR, placówki oświatowe	Liczba rodzin poddanych szczegółowej analizie sytuacji rodziny ze względu na zagrożenie umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej
5.2. Monitorowanie rozwoju dziecka w rodzinie	MOPS Łowicz PCPR, placówki oświatowe	Liczba rodzin poddanych stałemu monitorowaniu sytuacji dziecka z powodu prawdopodobieństwa wystąpienia trudności w sprawowaniu opieki nad nim i w wypełnianiu funkcji wychowawczej wobec dziecka
5.3. Prowadzenie terapii i mediacji w sytuacjach konfliktu	MOPS Łowicz Sąd Rejonowy w Łowiczu	Ilość przeprowadzonych interwencji Liczba rodzin biorących udział w terapiach i mediacjach
5.4. Organizowanie spotkań i warsztatów, mających na celu rozwijanie umiejętności wychowawczych rodziny, wzmocnienie jej roli i funkcji oraz pikników czy festynów rodzinnych, imprez integrujących rodzinę i promujących wartości rodziny, jako podstawowej komórki życia społecznego	MOPS Łowicz, placówki oświatowe, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, Urząd Miejski, Poradnia Psychologiczna – Pedagogiczna, kościoły i organizacje kościelne	Liczba zorganizowanych spotkań i warsztatów oraz pikników, festynów rodzinnych i imprez integrujących rodzinę
5.5. Prowadzenie programów profilaktycznych i organizowanie konkursów plastycznych w placówkach oświatowych oraz w świetlicach środowiskowych, z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, alkoholizmowi i innym uzależnieniom	MOPS Łowicz, placówki oświatowe, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie dla Miasta Łowicza, kościoły i organizacje kościelne Miejska Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych oraz zorganizowanych konkursów plastycznych
5.6. Współpraca z Miejską Komisją ds. Rozwiązywania	MOPS Łowicz Miejska Komisja	W razie konieczności zachęcanie uzależnionych członków rodziny

Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 - 2018

Zadanie do realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Sposób weryfikacji – wskaźniki ewaluacji
Problemów Alkoholowych	ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	do zgłaszania problemów do Komisji Ilość rodzin, które rozpoczęły współpracę z MKRPA
5.7. W razie konieczności objęcie rodziny opieką kuratorską	MOPS Łowicz Sąd Rejonowy w Łowiczu – III Wydział Rodzinny i Nieletnich, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej	Ilość rodzin objętych nadzorem kuratorskim, w przypadku wystąpienia takiej konieczności Monitorowanie i praca z rodziną poprzez kuratora
5.8. Udzielanie porad prawnych, szczególnie z zakresu prawa rodzinnego	MOPS Łowicz stowarzyszenia i organizacje pozarządowe	Liczba udzielonych porad prawnych
5.9. Udzielanie wsparcia psychologicznego	MOPS Łowicz stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna	Liczba konsultacji odbytych z psychologiem zatrudnionym w MOPS Udział podopiecznych MOPS w spotkaniach z psychologami oraz w warsztatach podnoszących kompetencje rodzicielskie, organizowanych przez PPP, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe

IX. ZAKŁADANE EFEKTY – OCZEKIWANE REZULTATY PROGRAMU

Realizując „Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”, zakłada się osiągnięcie następujących rezultatów:

1. Efektywne wsparcie rodzin z terenu miasta łowicza poprzez realizację celu głównego i celów szczegółowych
2. Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz poprawa funkcjonowania rodzin i ich członków w sferze socjalno – bytowej
3. Zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na potrzebę zmiany postaw wobec środowisk dysfunkcyjnych w kierunku akceptacji i wsparcia rodzin, mających problemy z prawidłowym funkcjonowaniem w społeczeństwie
4. Zmniejszenie zjawiska wykluczenia społecznego i marginalizacji
5. Zacieśnienie oraz udoskonalenie form współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodzin z dziećmi
6. Umocnienie współpracy na płaszczyźnie wspierania rodziny pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym
7. Pozyskanie rodzin wspierających, do współpracy z asystentem rodziny i pracownikiem socjalnym, w celu udzielania aktywnej pomocy rodzinom, przeżywającym trudności w zakresie opieki i wychowania dzieci, w rozwiązywaniu sytuacji problemowych, na jakie napotykają środowiska dysfunkcyjne
8. Zwiększenie dostępności rodzin dysfunkcyjnych do poradnictwa specjalistycznego
9. Zwiększenie wiedzy i kompetencji rodzicielskich w zakresie świadomego planowania rodziny, zaspokajania potrzeb rozwojowych dziecka, odpowiedniego działania wychowawczego względem dziecka
10. Nabycie przez rodziny dotknięte trudnościami w opiece i wychowaniu dzieci umiejętności prawidłowego realizowania funkcji opiekuńczo – wychowawczych, a poprzez to również poprawa ich funkcjonowania w społeczeństwie
11. Zwiększenie umiejętności rozwiązywania konfliktów w rodzinach
12. Umożliwienie dziecku prawidłowego rozwoju w rodzinie biologicznej, środowisku lokalnym i grupach rówieśniczych
13. Reintegracja rodziny wyrażająca się w powrocie dziecka do rodziny biologicznej
14. Umocnienie więzi rodzinnych

X. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Finansowanie „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”, przebiegać będzie w ramach budżetu Miasta Łowicza, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, m.in.:

- ◆ Dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych;
- ◆ Dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych;
- ◆ Programów rządowych obejmujących wspieranie rodzin;
- ◆ Innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych i programów unijnych.

Potrzeby finansowe na realizację poszczególnych zadań w ramach Programu zostaną uwzględnione w corocznych planach finansowych Miasta Łowicza.

XI. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie oraz monitorowanie „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łowiczu.

Mając na względzie długi termin realizacji Programu, a także, że istotą efektywności jego funkcjonowania jest wykonywanie zamierzonych zadań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb mieszkańców miasta Łowicza, przyjęto do przeprowadzenia działania monitorujące – wskazujące na zgodność podejmowanych czynności z założeniami Programu, a także ewaluacyjne, na podstawie których będzie możliwe stwierdzenie czy działania te przyczyniły się do osiągnięcia celów Programu.

Przedmiotowy Program jest dokumentem otwartym i długofalowym, który będzie podlegał ewaluacji w zależności od rozpoznanych potrzeb, wskazywanych przez podmioty zajmujące się sprawami rodziny. W ramach realizacji „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” będą pozyskiwane informacje i dane od podmiotów, wypełniających poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań, ich analizę oraz ocenę skuteczności, zaś analiza i ocena zebranych informacji umożliwi opracowanie dalszych przedsięwzięć oraz doskonalenie dotychczas wykonanych zadań.

Program monitorowany będzie corocznie. Zgodnie z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, roczne sprawozdanie z realizacji Programu przedkładane będzie przez Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łowiczu, w terminie do 31 marca każdego roku, Radzie Miejskiej Łowicza, której to powierza się nadzór na realizacją „Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018”.

XII. PODSUMOWANIE

„Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Łowicza na lata 2016 – 2018” ma na celu wspomaganie prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz rozwoju dziecka, zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia rodzin i dzieci. Wskazane do realizacji celów zadania zawierają, przede wszystkim, działania profilaktyczne i wspierające. Należy podkreślić, że wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmacniania więzi w całej społeczności. W rodzinę należy więc inwestować i wierzyć w możliwość samodzielnego wykonywania przez nią podstawowych funkcji. Środowisko rodzinne powinno być naturalnym środowiskiem wychowawczym dla dzieci. Prawidłowo funkcjonująca rodzina jest w stanie zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne, a także przystosowanie do życia w społeczeństwie. To w rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swej dorosłości kształtują społeczeństwo.

Wieloaspektowa praca z rodziną naturalną, ochrona odpowiedniego poziomu życia rodziny oraz rozwój specjalistycznego wsparcia, pozwolą na ograniczenie umieszczania dzieci w różnych formach pieczy zastępczej, a także umożliwią dzieciom już objętym pieczą zastępczą powrót do rodziny biologicznej.

Realizacja zadań opisanych w niniejszym dokumencie wymaga wsparcia i pomocy ze strony wielu podmiotów. Zintegrowane działania instytucji, przy aktywnym włączeniu osób zainteresowanych, umożliwią poprawne funkcjonowanie rodzin na terenie Łowicza.